

Crònica

Hàbils exercicis de memòria subjectiva

Girona, les imatges d'un segle. Exposició fotogràfica. Sala d'exposicions temporals del Museu d'Història de la Ciutat de Girona. Del 29 de gener al 25 de març de 2001.

La fotografia no mostra la realitat. Però això no ho hem sabut fins fa poc: hi ha civilitzacions que creuen que la càmera fotogràfica et roba l'ànima, perquè actua com un mirall, un engany visual que ensenya el matis, la gradació d'un instant efímer, que esdevé tan real com nosaltres mateixos. Aquesta col·lecció de moments impossibles de recuperar són al nostre abast a *Girona, les imatges d'un segle*.

Joan Boadas, comissari, i David Iglesias han seleccionat unes imatges que mostren una ciutat viva, feta de matisos, de claroscurs, de diferències socials, econòmiques i polítiques. Una Girona que no es clou en el Barri Vell o en les postals de les cases de l'Onyar. *Girona, les imatges d'un segle* és un exercici d'immersió en una altra època, amb altres costums, amb una economia diferent (és encertadíssim que una de les activitats paral·leles sigui l'explicació per part d'un escriptor del «seu» passeig fotogràfic). Per això és engrescador que, al costat de les imatges de rigor (les visites d'Alfons XIII, de Macià i Azaña, de Tarradellas), puguem passejar davant les alumnes del saló de costura de Nostra Senyora del Carme (1918) o entre la multitud

Sortida dels obrers de la fàbrica Grober, imatge d'autor desconegut editada com a postal l'any 1911.

obrera que sortia de la fàbrica Grober el 1911; i contemplar els cafès atapeïts de garlaires, com l'American Bar, les fotos d'estudi de nusos –tan execrables per al puritanisme dels anys 30–, l'esguard innocent d'un nen vestit de milicià –els adults tenen el costum de traslladar al món infantil la seva violència–, els gratuïts bombardeigs franquistes del 1938, o la foto colpidora dels taüts on l'exèrcit rebel va col·locar les restes de les seves víctimes, en un acte de contrició col·lectiu. Podem veure com els germans Rueda desmunten l'àngel de la Catedral el 1960, un venedor d'ungüent amb serps a les mans, les festes de la societat benestant al Casino o els *grisos* carregant a la rambla de la Llibertat, l'ascens del Valvi a primera divisió del bàsquet estatal el 1988, la joia dels professors de l'Estudi General el

1991 amb la llei de creació de la Universitat –en el que és, probablement, l'impuls més gran que ha rebut la ciutat en les darreres dècades– o els nous projectes municipals, com la realitat del Museu del Cinema – Col·lecció Tomàs Mallol o la restauració de la Muralla fins al passeig Arqueològic.

Però també cal contemplar la Girona més obtusa, la de l'ecumenisme guerrer i intolerant, les barraques de la Font de la Pólvora, el ròssec inevitable d'una postguerra terrible. Ambdues vessants formen el rostre d'una ciutat que, de ben segur, farà que Guillem i Maria, els bessons nascuts en començar el 2000, s'enduguin moltes sorpreses.

Moisés de Pablo

Cinquanta anys de l'AE Sant Narcís

Una exposició repassa els personatges, l'evolució i els moments clau de l'entitat fundada l'any 1951, i que, malgrat els alts i baixos i les divisions ideològiques –tan pròpies de l'escoltisme–, ha arribat viva al s. XXI.

Darrerament, l'educació en el lleure realitzada des del voluntariat, amb el guiatge d'un mètode pedagògic propi que cerca la transformació de la persona i de la societat, ha estat vençuda a nivell de coneixença popular per totes aquelles

activitats esportives, idiomàtiques i d'aprenentatge de tècniques que administracions públiques, empreses privades i col·lectius diversos ofereixen a infants, adolescents i joves.

Davant d'aquesta situació, l'exposició que recull els cinquanta anys d'història de l'Agrupament Escolta Sant Narcís de Girona (1951-2001) esdevé òptima per tornar a posar d'actualitat i socialitzar de bell nou l'escoltisme en general i el de l'agrupament més antic de la ciutat en particular. Així, en quinze plafons fotogràfics i sis expositors d'objectes, es repassa acuradament les etapes de l'entitat, els locals que n'han esdevingut la seu, els uniformes utilitzats, la gent que hi ha participat i els objectes de muntanya més característics. Cal destacar la visió àmplia de la mostra, que relaciona cada moment de l'Agrupament amb la situació del moviment escolta a Catalunya i la realitat sociopolítica de l'Església, de Girona i del país.

La història de l'AE Sant Narcís comença formalment el primer any de la dècada dels cinquanta, quan dos seminaristes inicien a Casa Carles l'activitat de l'entitat, exclusivament amb nois. Dos anys més tard, s'engega el guiatge (vessant femenina de l'escoltisme) amb el nom de Creus Blaves, que es reconverteix al cap de poc temps en Agrupament Verge de Montserrat. Aquesta divisió desapareix el curs 1976-1977, en què ambdós agrupaments es fusionen en un de sol, i s'inicia així el model coeducatiu que es manté fins avui.

Al llarg de tots aquests anys l'entitat ha viscut a cavall entre el compromís polític i social de l'Agrupament com a col·lectiu, o bé dels seus membres a títol individual, i les crisis internes provocades per l'intens debat sobre l'aplicació del mètode escolta, situació que s'ha repetit arreu dels agrupaments dels Països Catalans. Aquests fets mostren que l'AE Sant Narcís, com tot l'escoltisme, no és quelcom estàtic i antiquat, sinó un moviment educatiu dinàmic, progressista i amb voluntat transformadora. Ara només manca que ho sàpiga explicar. Si actua coherentment —«deixant millor les coses de com les hem trobat»— i esdevé de nou pal de paller de la vida social i cultural de barris i viles, afrontant amb valentia els nous reptes socials (emigrants, noves tecnologies, multiculturalitat...), recuperarà l'espai i el reconeixement social que li corresponen.

Carles Gay i Puigbert

Els oblidats de la Guerra Civil

Exposició *La veu dels oblidats*. Sala Oberta del Museu Comarcal d'Olot. Del 2 de febrer al 4 de març de 2001.

Amb aquest títol, la comissió organitzadora de les *Jornades sobre la fi de la Guerra Civil Espanyola*, que es varen desenvolupar a Olot els dies 5 i 6 de febrer de 1999, i el Museu Comarcal de la Garrotxa han presentat una exposició organitzada per l'Associació d'Antics Combatents i Víctimes de la Guerra de la República Espanyola, així com una sèrie de quatre xerrades i la presentació de les actes de les esmentades jornades.

És una exposició feta amb el cor, des dels records més íntims i profunds dels qui de manera més o menys directa van ser protagonistes —vençuts i forçosament anònims, ateses les circumstàncies— d'aquell moment històric, i que han dedicat una bona part de la seva vida a impedir que es perdés el record de la tragèdia que van patir com a derrotats de la República primer, i com a exiliats republicans a França després, una França que els va rebre però no acollir, i que després els feu participar del drama hitlerià.

La mostra és per sobre de tot didàctica, molt allunyada de les usuals, fetes amb molts mitjans de tots tipus i amb dissenys acurats o espectaculars. És una exposició

Exiliats de la guerra civil en el cartell de l'exposició *La veu dels oblidats*.

feta amb fotografies de gran valor personal per als membres de l'associació organitzadora, amb retalls de diaris d'aquells moments que mostren als visitants les penúries i les duríssimes condicions de vida als camps d'internament francesos, preludi del que molts van viure poc després en els camps d'extermini nazis.

Els documents estan posats sobre suports senzills. No és el suport ni la bellesa formal el que es vol posar de manifest, sinó el contingut, i aquest sens dubte s'expressa millor d'una manera directa.

Els apartats són molt variats: alternen els plafons del camí cap a l'exili, per servir-ne el record i transmetre'l als visitants, amb d'altres que mostren com l'humor, per bé que àcid, és un bon instrument per mantenir la moral, o els que mostren la gènesi de la República i els seus enemics. També n'hi ha que ensenyen com el bàndol republicà va rebre l'ajuda d'idealistes de l'època (les Brigades Internacionals, etc.).

A terra, en unes bandes, hi ha dades concretes sobre el nombre d'exiliats tant d'Olot com de tot l'Estat, i al centre podem veure cartes i documents personals que transcendeixen la intimitat i es converteixen en document ben viu i de primera mà.

Maria Assumpció Amau

Vint-i-cinc anys al servei del poble

El divendres 2 de març es va celebrar a la Casa de Cultura Les Bernardes el 25è aniversari de l'Escola d'Adults de Salt.

En una setmana especialment convulsa i plena d'una racionalitat glacial, la celebració viscuda a Les Bernardes ha estat essencialment un acte emocionant.

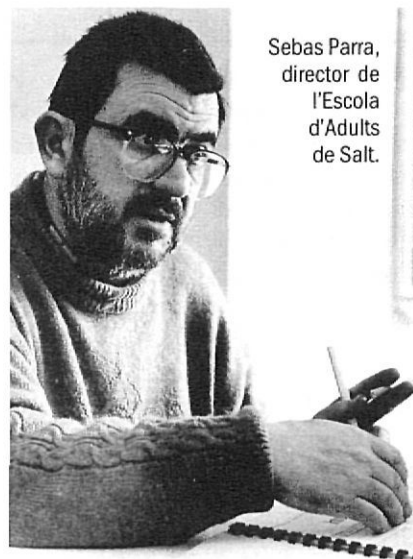
Emocionant pel triple retrobament de la consellera Irene Rigau: amb la formació d'adults (la recuperació d'una antiga llibreta personal de 1980 amb anotacions de les reunions que tingueren lloc a la Diputació sota la presidència del diputat Saqués), amb el poble de Salt (on havia exercit de mestra els anys 70) i amb Sebas Parra (amb qui havia compartit en altres temps lluites i esperances, però també enfrontaments, quan era cap dels Serveis Territorials d'Ensenyament).

Emocionant per la plàtica que ens va adreçar el *maestro* Pineda, president de l'Associació

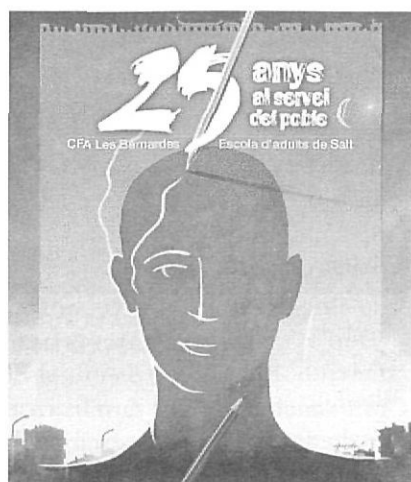
d'Educació Popular Carlos Fonseca Amador de Nicaragua. Les seves paraules, sortides directament del cor, pronunciades d'una manera i amb un to que aquí ja no s'estilen, parlaven de l'esperança i de la vida, de la felicitat i de l'alliberament.

Emocionant per a Sebas Parra, director del Centre de Formació d'Adults (CFA) Les Bernardes de Salt, lluitador incansable —des de fa més de 25 anys— pel dret a l'educació de totes les persones com a eina insubstituïble de transformació dels individus i dels pobles, i referent inexcusable d'una realitat emblemàtica que encara de manera fefaent els valors de reivindicació, vocació i professionalitat.

I emocionant, en fi, per al públic que omplia l'aula magna de Les Bernardes, cadascú amb la seva particular història de relació amb l'Escola d'Adults de Salt: professors universitaris, saltencs de tota la vida, amics de Nicaragua, col·legues d'altres escoles, marroquins, gambians i senegalesos... Una mostra palpable

Sebas Parra, director de l'Escola d'Adults de Salt.

de les complicitats que s'han sabut generar al llarg dels anys.

L'acte commemoratiu es va iniciar amb unes paraules del director del centre, Sebas Parra, que va remarcar el tarannà solidari que sempre ha tingut l'escola i la seva permanent voluntat de servei al poble («aprenent del poble», va dir). Van parlar després el mestre nicaragüenc Orlando Pineda Flores i l'alcalde de Salt, Jaume Torramadé. Va cloure l'acte la consellera de Benestar Social, Irene Rigau, que va fer públic que la línia de treball de l'Escola d'Adults de Salt en el camp de la immigració, per la seva eficàcia i rigor, per la combinació que fa d'acollida i integració, es difondrà per totes les escoles d'adults de Catalunya.

La celebració va anar acompanyada de la presentació d'una publicació de 64 pàgines, magnífica i plena de contingut. La primera part d'aquesta obra parla del centre (la seva història, el seu projecte educatiu, la seva realitat actual); la segona consta de 64 escrits de persones diferents, representants de la intensa, variada i rica vida de l'escola.

Xavier Besalú

Les imatges d'un món desaparegut

Quan els records parlen. Visions etnogràfiques de Tomàs Carreras i Artau. Exposició de fotografies a Can Cendra, d'Anglès. 20 de gener de 2001.

El 20 de gener, aprofitant la celebració del mercat de Sant Antoni, es va fer a Can Cendra, a Anglès, la presentació d'una exposició de fotografies de Tomàs Carreras i Artau que aplega un conjunt de 64 imatges, la majoria de la Selva interior i les zones limítrofes del Gironès i la Garrotxa. De la mostra, se n'ha de destacar les escenes memorables de l'aplec del Far, elaborades entre els anys 1918 i 1926 i que reproduïen les formes de vida d'un món rural avui desaparegut, un món més proper a l'edat mitjana que als costums i formes de vida actuals. Les anotacions que acompanyen cada una de les imatges demostren la voluntat científica del seu autor, fundador el 1915 de l'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya a la Universitat de Barcelona, la primera institució catalana dedicada a l'estudi científic dels costums, les festes, els treballs agrícoles, el món de la pesca, etc.

Tomàs Carreras i Artau, nascut a Girona el 1879, era un senyor de Barcelona que una vegada a l'any s'acostava a la casa pairal de Can Planas, a Anglès, per cobrar els delmes, els censos o el que fos, parlar amb la gent, fer alguna excursió pels voltants i, sobretot, fotografiar aquell món

El Mompou més proper

En els dos punts extrems del litoral gironí, Tossa i Cadaqués s'han mantingut agermanades per l'art, en una mena de vides paral·leles. Si Tossa va tenir Chagall, Masson, Zügel i Klein, Cadaqués va hostatjar Duchamp, Picasso, Derain i Dalí. Però hi ha un artista que enllaça els dos extrems amb un mateix fervor, i amb un doble i feliç reflex en la seva obra. En una carta tramesa als seus pares des de Mallorca, Josep Mompou va escriure: «Què més voldria que poguéssim estar tots junts, com l'any passat a Tossa i l'altre a Cadaqués!».

Josep Mompou (Barcelona, 1888-1968) és, malgrat la injusta marginació que ha sofert, un dels representants més il·lustres de la pintura catalana del segle XX. Francesc Fontbona acaba de publicar la seva biografia, amb la catalogació total de l'obra, que ens permet seguir el rastre intens i reiterat del pintor per les terres gironines. L'any 1924 el trobem a Calella de Palafrugell, perquè s'havia enamorat de Rosa Pla, germana de l'escriptor. Tres anys més tard, Mompou pintà l'extraordinari oli *Cadaqués*, un dels millors cartells pictòrics dels innombrables que ha tingut la vila. Hi tomà l'any 1931, però el 1932, en canvi, era a Tossa. Tomà a la Vila Vella el 1942, mentre que el 1944 i el 1945 va fer noves estades a Cadaqués, amb immillorables resultats pictòrics. També per aquella època pintà a Puigcerdà i a Alp. Visità igualment Arbúcies i Viladrau. El 1959 va estrenar nous escenaris de la costa, amb esplèndides vistes de l'Escala, Empúries i el Port de la Selva. Finalment, el 1966, elaborà a la vall d'en Bas uns paisatges ben allunyats de la tòpica escola olotina. Aquestes són, al costat de Mallorca, París i Barcelona, les grans fonts inspiradores de Mompou. Si un dia s'apleguessin en una mostra tots els seus quadres de temàtica gironina, podríem veure una gran antologia de l'autor i fer un viatge rutilant per les nostres comarques, de la muntanya a la ratlla blava del mar.

Nacís-Jordi Aragó

empobrit, miserable, on la supervivència era l'objectiu d'una bona part de la gent. Les seves imatges ho reflecteixen amb fidelitat: cossos magres, envellits prematurament (quina diferència entre la carona rodoneta i satisfeta de l'autor que figura en el catàleg de l'exposició i la de la vella, de 68 anys, que fila asseguda al pou a la portada del mateix catàleg!), castigats pel treball.

En la presentació de l'exposició, que s'ha pogut veure fins al 18 de març, hi van intervenir l'alcalde, Josep Manel Bassols; el delegat de cultura, Joan

Domènech; Pep Vila, de l'Institut d'Estudis Gironins, que va parlar de les memòries de Tomàs Carreres i Artau, editades per l'IEG; Emili Rams, que va centrar el seu discurs en els treballs que va costar organitzar l'exposició, i Lluís Calvo, cap de la Institució Milà i Fontanals, del Consell Superior d'Investigacions Científiques, l'entitat que ha cedit desinteressadament tot el material fotogràfic. Calvo va centrar la seva intervenció en la personalitat de l'autor com a científic i etnògraf, fins ara poc valorada a causa de la contradicció que li va tocar viure.

Tomàs Carreres i Artau, en un retrat a l'oli de Víctor Moya.

Com a membre d'una família rica i de dretes, durant la Guerra Civil va prendre partit per les forces franquistes, però aquestes, atesa la seva vocació catalanista, mai no el van tenir per un personatge fiable i, tot i que va ocupar càrrecs de responsabilitat a l'Ajuntament de Barcelona a l'inici de la postguerra, la seva obra no es va prendre en consideració. D'altra banda, després de la mort de Franco, la seva condició d'exfranquista va ser un handicap perquè algú reivindicqués seriosament el seu llegat.

Miquel Toms

El cine als pobles

Aquest Nadal passat, a la Bisbal, han tomat a fer cine. No vull pas dir, és clar, que hagin obert una multisala d'aquelles d'avui: amb els seus llums, els seus aparcaments, els seus passadissos llargs i buits, els seus *fast foods* i les seves botigues de *tutxes*. Com a Caçà, com a Celrà i com a tants altres llocs que ignoro, a la Bisbal han decidit aprofitar una sala on ja s'havia fet cine abans i programar-hi una temporada de projeccions, no pas amb la intenció de fer cap negoci, sinó només de no perdre-hi gaire. Vaig anar-hi la primera tarda de diumenge que vaig poder. Una primera constatació: el cinema Paradiso ha mort, però encara queda el paradís del cinema. Naturalment, se'm va fer inevitable pensar en aquelles tardes d'abans, de petit, quan anava al cine amb quasi tota la mainada del meu poble, en aquella mateixa sala. Durant més d'un moment, potser per primer cop en tota la meua vida, estava més pendent de la vuitantena de persones que vaig calcular que hi havia a la sala que no pas de la pel·lícula que projectaven. Darrere meu, quatre o cinc noies joves, de dotze o tretze anys, van ajudar a recordar-me la meua adolescència, i la de tanta altra gent; quasi a mitja pel·lícula, una d'elles va començar a interessar-se pel que passava. Un parell de files més endavant, un grup de dones d'aquelles de tota la vida feien, de tant en tant, algun d'aquells comentaris també de tota la vida. Però he de reconèixer que els seus comentaris no m'havien entusiasmat mai tant com llavors. M'afanyo a escriure també que van i vaig poder seguir perfectament la pel·lícula. Quan va acabar-se i van encendre els llums de la sala, algunes de les persones que hi havia no vam poder evitar de mirar-nos amb una certa complicitat. Havíem estalviat diners, i temps; i, a més, havíem vist amb prou comoditat una pel·lícula. I allò que encara és millor: havíem nedit una mica a contracorrent. Avui que, amb més força que mai, n'hi ha que sembla que tenen molt d'interès a voler fer-nos creure que tot és igual a pertot i que el món és fet d'una sola peça, en els nostres pobles, en alguns dels nostres pobles, cada cop més, hi torna a haver cine.

Xavier Cortadellas

Dels 60 als 80: uns canvis decisius

60's versus 80's a Catalunya. Literatura, música i arts visuals. Cicles de conferències al Museu d'Art i al Centre Cultural la Mercè, de Girona, del 17 de gener al 15 de juny.

El Museu d'Art va mostrar l'any passat la situació cultural de Girona durant els anys posteriors a la Guerra Civil en el cicle *Els quaranta. Revisió artística d'una*

dècada. La creació literària, musical i artística d'aquells anys de penombra va quedar reflectida en una proposta que ara té continuïtat en el cicle de conferències *60's versus 80's*, que es duu a terme al mateix museu, on els conferencians se centren en el cas gironí, i al Centre Cultural la Mercè, que aborda el context català. L'objectiu és que professionals vinculats als diferents àmbits creatius revisin en aquestes conferències la situació i els canvis experimentats al llarg de tres dècades en els camps literari, musical, cinematogràfic, del pensament, de la premsa o de la crítica.

Tal com ha recordat l'historiador Lluís Costa, la intensitat amb què es va viure la dècada dels seixanta contrasta amb l'atonía característica dels primers vint anys de franquisme. Això queda reflectit, per exemple, en l'activitat que van portar a terme

l'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona (ADAG) o l'Agrupació Fotogràfica i Cinematogràfica. El cicle analitza l'explosió creativa dels anys seixanta, que va suposar la sortida del desert intel·lectual anterior i es va encarnar en un discurs sovint de caire humanista. Al llarg de la dècada següent, aquest discurs va accentuar el compromís polític per acabar desembocant, els anys vuitanta, en una deriva conservadora que va desdibuixar aquella explosió creativa.

De manera paral·lela als cicles de conferències s'ha programat una sèrie d'exposicions en vuit museus catalans, coordinades des del Museu d'Art de Girona, que permetrà entendre de forma visual els canvis decisius viscuts en l'àmbit artístic i cultural a Catalunya des dels anys seixanta.

Salvador Cargol

Vilabertran, 900 anys

De febrer a maig el Patronat del Monestir de Vilabertran, en col·laboració amb Atenea i l'Institut d'Estudis Empordanesos, ha ofert a la Sala Capitular set conferències amb motiu de la celebració del 900è aniversari de la consagració del temple de Santa Maria.

L'arquitecte Benet Cervera tracta de la història del conjunt edificat, des de l'inici (1065) amb Pere Rigau, nomenat primer abat el 1100 —any en què fou consagrada l'església, encara no ben acabada—, passant per tots els afegits seculars, fins a la decadència amb la desamortització de 1835 i la restauració des que el Patronat té vida. Joan Badia i Homs, imprescindible historiador del romànic, ofereix un repàs paral·lel a l'anterior però destacant la importància del monestir al país des de la perspectiva artística. Pere Freixas, director del Museu d'Història de la Ciutat de Girona —que substitueix Mn. Genís Baltrons, canonge del Capítol de la Catedral de Girona, previst inicialment però impedit per raons de salut—, parla de la Creu de Vilabertran, gòtica del s. XIV, visible a la capella funerària que al mateix segle s'hi feren construir els vescomtes de Rocabertí, senyors de Peralada i protectors de la col·legiata —al principi del Patronat, el periodista vigatà Manuel Brunet, casat a Castelló d'Empúries i després establert a Figueres, havia animat l'adequació de l'actual emplaçament—. Freixas també tracta de l'orfèbreria, i en general de l'art religiós gòtic. La pintora i

D'esquerra a dreta, Salvador Oliva, Pep Nadal, Narcís Comadira i Dolores Oller, en un col·loqui de poetes dels anys 60.

Migdiés negres

El migdia a l'estiu és l'hora crítica del melancòlic, el moment més perillós de la jornada, quan la plenitud solar governa sense cap ombra sobre la ciutat i la frescor matinal, alada i prometedora, ja s'ha assecat als llençols del dormitori. Ni un soroll, ni un moviment: una claror enlluernadora s'ensenyoreix de tots els racons de la casa i els cobreix de pols malaltissa, com un pol·len infecund. En aquesta calma suprema, perquè és sola llum i ajornament, els éssers satumins, que solen ser mandrosos i contemplatius, sucumbeixen a la seva pitjor amenaça: l'acció, la urgència de fer, l'única mesura que conceben per superar la densitat pantanosa del migdia. I aquest és el mal, perquè alguns, maldestres com són, escullen en aquesta hora fatídica l'acte radical del suïcidi. «Prou paraules; un gest», va escriure Cesare Pavese a l'última pàgina del dietari, just abans de posar en pràctica, en plena canícula d'agost, el seu propi lema d'«ésser tràgicament».

Les dades són reveladores: de la seixantena de persones que van llevar-se la vida l'any passat a la regió de Girona, gairebé la meitat van prendre la decisió al matí, contra la creença popular que l'ansietat s'accentua de nit. Però encara més: la major part dels casos es van registrar al juliol o l'agost, els mesos més calorosos de l'any, de manera que queda refutada la teoria de Robert Burton, el gran anatomista dels malenconiosos, segons el qual la tardor és l'estació més propícia als deliris atrabiliaris. No, l'estadística demostra que la desesperança absoluta assetja en la quietud exasperant dels migdiés de calda, quan ja s'han exhaurit les expectatives de l'alba i al davant només s'entreveu l'extens desert de la tarda. «Les coses memorables passen quan hi ha un gran espai de silenci al voltant», anotava Virginia Wolff al seu diari, i morir, certament, és un fet remarcable. Fa temps creia, com el jove Pavese, que al suïcidi només s'hi arribava per imprudència. «Si haguessin sabut esperar l'endemà», em deia, «molts estarien salvats». Però és evident que a vegades no queden forces ni per a aquesta curta espera. Fernando Pessoa, que del suïcidi va prendre el tel·lèctric del desfici, escrivia: «Esperar? Què he d'esperar, jo? El dia no em promet més que el dia, i jo sé que té decurs i fi. La llum m'anima, però no em millora, perquè sortiré d'aquí tal com he vingut». Atenció, doncs, a l'estiu que s'acosta: guardeu-vos de l'hora meridiana, aplaqueu-la amb llargues migdiades i, si en llevar-vos noteu encara el febril desassossec, sortiu al carrer i barregeu-vos amb la gent: no hi ha res millor per oblidar-se d'un mateix.

Eva Vázquez

catedràtica de dibuix Alicia Viñas disserta sobre el paisatge de Vilabertran a les obres dels molts artistes empordanesos que l'han pintat: a tall de mostra, n'esmentem el popular Lluís Roure, que, a més, visqué uns anys a redós del monestir. Eduard Puig Vayreda, president de l'Institut d'Estudis Empordanesos, recorda la història del Patronat de Vilabertran i especialment els esforços inicials i

l'entusiasme que hi dedicà l'esmentat Manuel Brunet. I Mn. Antoni Pladevall, historiador, tanca el cicle exposant el que era la vida monàstica fa mil anys: la vida quotidiana del monjo i de la comunitat, tema menys allunyat de l'esperit comú des de l'èxit de l'obra del polígraf italià Umberto Eco. Aquests darrers anys Vilabertran ha hostatjat el fons d'art de l'Avui, ha estat l'auditori dels concerts del

Pere Pagès

El campanar romànic del monestir de Santa Maria de Vilabertran.

festival anual de Joventuts Musicals...; fins i tot hom ha sentit parlar del monestir com a possible seu del Museu de l'Empordà o —i això seria ben poc pràctic— de l'arxiu comarcal empordanès. Belles iniciatives que no han de fer oblidar a les institucions que cal ajudar el Patronat a acabar la restauració de la joia gòtica del palau abacial i de la resta del conjunt: que aquest cicle tan interessant com docte els ho recordi.

Joan Ferrerós

Bioma, innovació i compromís

Una revista de defensa i estudi de la natura, descentralitzada i realitzada des de la capital de la Garrotxa, amb un públic objectiu a tot el territori de parla catalana.

Acaba de sortir del forn *Bioma*, nova publicació bimestral de natura de les terres de parla catalana. El subtítol és del tot aclaridor: «la»

publicació catalana de natura. En aquest sentit, el primer remarcable és que es tracta d'un pas cap a la normalització del país, ja que la tradició naturalística a Catalunya, que és elevada, no ha disposat mai d'un producte divulgatiu de la naturalesa com *Bioma*.

Creiem que és una publicació valenta i oportuna. És notori el fet que neix de forma inequívocament descentralitzada: es fa des d'Olot, i l'edita una ONG garrotxina; per això la

considerem valenta, car és un producte que per la seva serietat i abast geogràfic, i des d'un plantejament organitzatiu local, fortament implicat en l'estudi i la defensa de la natura, mostra com poden sorgir les millors iniciatives, ambientament progressistes, allunyades de temptacions localistes i reaccionàries.

És oportuna ja que, com s'ha dit, un dels millors indicadors de la sostenibilitat d'un territori és la seva biodiversitat (BD). Però no tan sols

«com és», sinó «com està». En aquest sentit *Bioma* presenta —en una línia de rigor i d'esperit divulgatiu molt alts, en forma de seccions— diferents treballs signats per reconeguts/des especialistes del país i encaminats a conèixer la BD en els tres nivells que es deriven del Conveni sobre Biodiversitat de Rio: diversitat genètica, d'organismes i ecològica. Perquè per protegir la BD, primer cal conèixer-la.

La revista respira una gran estima pels valors de la natura —segurament per això insisteix tant en els valors de bellesa i de coneixement que aquesta suscita— i ofereix unes imatges de molta qualitat sobre la fauna, la flora i les activitats humanes que descriu.

És una publicació naturalista innovadora, ja que a més dels elements descriptius sobre espècies i hàbitats incorpora la dimensió social com una força actuant a la natura, i sobretot no oblidar com han de millorar les ONG d'estudi i defensa de la natura, perquè el camí s'albirarà dur.

Martí Boada

Aquest lloc no existeix

Aquest lloc no existeix, però no és gaire difícil imaginar-se'l: seria un lloc on els veïns maleducats fossin expulsats, on es pogués gaudir del dret al silenci, on l'especulació immobiliària no optés per construir edificis precaris on tot sembla estar encaminat a destruir el sistema nerviós dels seus habitants, un lloc on la gent no cridés i on constituís una mena d'honor personal mantenir-se en els límits del respecte als altres. És una llàstima, però aquest lloc no existeix: si resulta que alguna vegada es té la sort de conviure amb uns veïns civilitzats, ja se n'encarrega l'Ajuntament —de Girona o d'on sigui—, de permetre que els botiguers inundin els carrers amb musiquetes infames, d'entretenir el poble amb activitats on el primordial és fer fressa i molestar, d'enriquir-se tolerant que la jornada laboral s'allargui des de les set del matí fins a les deu de la nit. És trist, però si no hi ha silenci és impossible que algú pugui creure que aquest lloc existeix. El que es creu, en canvi, és que el silenci és una paraula sinònima de la mort i que l'única manifestació vital és la fressa, l'insult institucionalitzat cap a la meditació íntima; que tendir cap al repòs i la tranquil·litat significa realitzar una apologia d'una rutina incompatible amb els dictats de la vida moderna.

És una obvietat, però aquest lloc no existeix a cap ciutat —ni en una de tan tristament raquítica com Girona, obsessionada a reproduir tots els desavantatges d'una gran urbs com Barcelona— ni tampoc existeix a cap poble, encara que conservi alguns dels ritmes plàcids i antics. I pensar que algú pot trobar alguna espècie de tranquil·litat en una casa solitària enmig del bosc no és res més que una ingenuïtat: sempre hi ha el trastomat de torn que va a provar per camins perduts quin grau de fressa pot assolir el motor del seu 4x4, sempre hi ha els que se'n van de picnic amb la voluntat de molestar gràcies a l'ajuda del volum històric de les seves ràdios infernals, sempre hi ha els qui pensen que tenen el dret de trucar a la porta amb qualsevol excusa trivial. És una llàstima —és trist i és obvi—, però mentre es permeti que la massa actuï impunement només es pot afirmar que aquest lloc no existeix en cap altre espai que en la imaginació de tots els que respectem el silenci i la vida tranquil·la.

Ponç Puigdevall

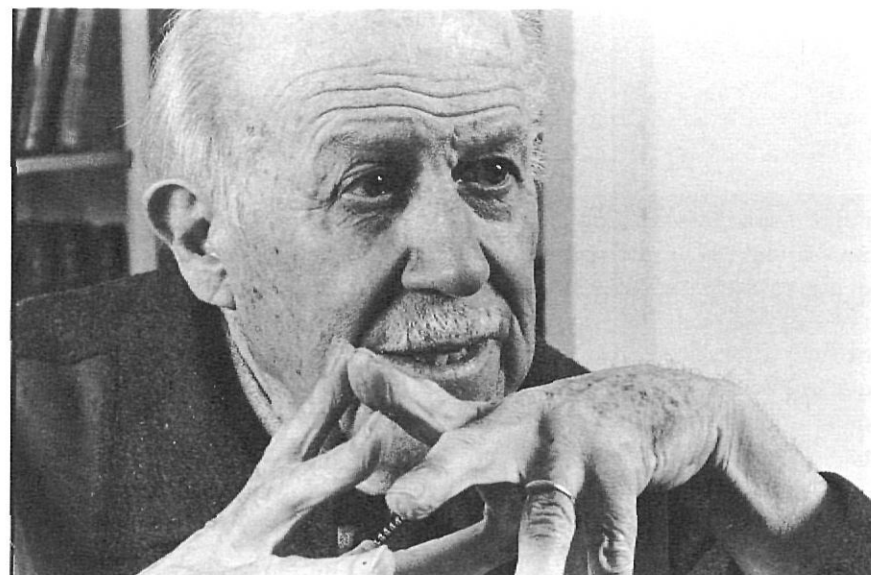

Una nova editorial per als més joves

L'esquifit panorama de l'edició local s'enriqueix amb Rei Edicions, una editorial dedicada als lectors més joves, concretament als de preescolar, de 2 a 6 anys.

La iniciativa ve avalada per l'experiència professional d'Esteve Roca, director general de l'empresa i animós gironí, que ha adquirit en els seus gairebé quinze anys de treball a editorials tan importants com Vicens Vives o Planeta l'empenta necessària per endegar un projecte que neix amb moltes il·lusions i plans d'expansió. Les seves directrius principals: crear un segell de prestigi, educar sense caure en la fantasia exagerada que no té un rerefons formatiu, potenciar l'educació dels més menuts tot divertint-los i arribar als infants a través de les directrius assenyalades per un equip de pedagogs i logopedes. Els seus projectes: expandir-se per Catalunya i l'Estat espanyol i, en un parell d'anys, un cop el projecte estigui assentat, intentar el salt a l'altra banda de l'Atlàntic, potenciar un grup de col·laboradors gironins que permetin crear idees pròpies des de les nostres terres.

«Girona té un cert moviment cultural, hi ha il·lustradors i escriptors. Per això volem acollir gent i projectes fets a casa nostra», explica Roca, que, tot i la moda de banalitat que ens envaeix, creu que «és possible fer productes de qualitat i que siguin acceptats pel mercat». El gironí destaca que hi

JOSEP M. OLIVERAS

Josep Canal i Roquet, fundador de l'Associació Arqueològica de Girona.

ha una nova tendència en les parelles més joves. Els pares de 30 anys són universitaris, estan més predisposats a comprar llibres per als nens i explicar-los contes.

De moment, ja podeu trobar a qualsevol de les nostres llibreries quatre col·leccions, dues en català i dues en castellà: les primeres són El Meu Món, que presenta al nen fets quotidians per ajudar-lo a desenvolupar-se a la nostra societat, com l'arribada a la família d'un nou germà, la compra al súper o la visita al metge, i La Banda dels Animals, que utilitza animals per tal de divertir els nens més petits; i en castellà podeu escollir entre Mi Mundo, traducció de la primera col·lecció esmentada, i Mis Primeras Lecciones, un seguit de quaderns que volen potenciar en el nen l'aprenentatge de l'escriptura, les formes i els números. Es tracta d'una eina bàsica per als nostres petits i que, des de qualsevol punt de vista, és impossible que pugui ser substituït pels ordinadors i la moda de les màquines. Perquè, tal com assenyalava Esteve Roca, «els nens d'aquesta edat necessiten tocar, percebre a través del paper i els colors, i no pas a través d'una petita pantalla que no poden entendre, per ser massa joves».

Moisés de Pablo

Homenatge a Josep Canal

*Rencontres de Tautavel:
Le Paléolithique de Catalogne*
Homenatge a Josep Canal i Roquet
Auditori del Palau de Congressos de
Tautavel, 20 de gener de 2001

El passat 20 de gener es va celebrar una trobada científica a l'Auditori del Palau de Congressos de Talteüll (Rosselló), titulada *Rencontres de Tautavel: le Paléolithique de Catalogne*. Aquesta reunió pretenia constituir un acte d'homenatge a Josep Canal i Roquet, fundador i president de l'Associació Arqueològica de Girona, i instigador del reconeixement acadèmic de les evidències dels grups humans que visqueren en els moments més reculats del paleolític a les comarques gironines i catalanes en general.

L'homenatge consistí en una reunió d'investigadors procedents de diferents àmbits científics i geogràfics per tal de presentar un estat de la qüestió sobre les

recerques que s'estan duent a terme en diversos jaciments arqueològics catalans de cronologia paleolítica, situats a ambdues vessants dels Pirineus. Es dona la circumstància que molts dels jaciments en qüestió foren descoberts pel mateix Josep Canal i un ampli equip de col·laboradors durant els anys setanta del passat segle.

L'acte en si fou especialment interessant, atès que no es produïa cap trobada similar des de l'any 1984 (*Quadre cronològic del Plistocè superior a Catalunya: paleoambients i cultures prehistòriques*. Talteüll i Banyoles). En aquest sentit, cal destacar la propera publicació dels treballs presentats al col·loqui, així com la intenció de l'organització de donar continuïtat a aquest tipus de reunions.

Xavier Terradas i Battle

Berga i Boix, olotí il·lustre

Nomenament de Josep Berga i Boix (1837-1914) com a fill il·lustre de la ciutat d'Olot i instal·lació del seu retrat, pintat per l'artista olotí Kim Domene, a la Galeria d'Olotins Il·lustres de l'Ajuntament d'Olot. 16 de desembre de 2000.

La Galeria d'Olotins Il·lustres va ser creada per l'Ajuntament d'Olot l'any 1915 amb la finalitat de perpetuar la memòria d'aquells olotins els mèrits dels quals haguessin quedat demostrats «por obras o instituciones debidos a su talento o caridad que sean de interés y dominio público, ya pertenezcan dichas obras al campo

de la ciencia, literatura, artes o beneficencia». Des d'aleshores, setze personatges rellevants de la vida olotina havien rebut aquesta distinció.

La circumstància que tant Joaquim Vayreda (des de 1943) com Marià Vayreda (1953) ja figuressin a la Galeria va donar a l'acte de nomenament de Josep Berga i Boix un cert aire de reparació. Així ho va fer constar Joan Sala i Plana, estudiós de l'Escola d'Olot, que des de fa temps reivindica públicament la figura de l'«avi Berga», sobre el qual acaba de publicar una detallada monografia. Per a Joan Sala, Josep Berga i Boix va ser el

Josep Berga i Boix, quan encara no era "l'avi Berga".

personatge clau d'aquest moviment, no només pictòric sinó també cultural i ideològic, i mereixeria ser reconegut per qualsevol de les tres facetes en què va excel·lir: com a pedagog, com a literat i com a pintor. El ponent va manllevar uns versos de la *Balada d'Olot*, de Josep M. de Garganta («I Olot és com una vella / que no veu els seus tresors»), per felicitar-se que, finalment, la ciutat hagués fet justícia als mèrits de l'artista.

En l'acte, que va rebre l'adhesió de bona part de les institucions culturals, les entitats i els centres d'ensenyament de la ciutat, també hi van intervenir l'alcalde de la Vall d'en Bas, Miquel Calm, que en representació del seu municipi (Josep Berga era natural del mas la Costa de la Pinya) es va sumar a la iniciativa olotina, i Santiago Plana i Berga, besnét de l'avi Berga, el qual, juntament amb l'alcalde d'Olot, va descobrir el retrat realitzat per Kim Domene.

Va ser precisament l'alcalde d'Olot, Lluís Sacrest, qui va cloure la sessió. Si Josep Berga i Boix, va dir, va saber respondre a les necessitats del seu temps, ara li correspon a l'Ajuntament d'Olot, en complicitat amb la gent de la ciutat, assumir els reptes que planteja el moment actual, alguns dels quals tenen a veure amb l'activitat pedagògica i empresarial de Josep Berga i Boix: la creació de la Facultat d'Art i la constitució del Museu dels Sants, que s'instal·larà a l'edifici d'El Arte Cristiano, el taller d'imatgeria religiosa fundat per l'avi Berga.

Antoni Mayans